

ה'תש"ד 24/11/74

יצירה של טל - לצילו

באך יצירה לידה רושם של קיפוח
האדישות-מה. נגינת הסונטות לצילו
ולפסנתר אופ' 102 מס' 1 ואופ' 69
של בטהובן בידי עוזי ויזל ופנינה
ולצמן, התנהלה על הקרקע הבטוחה
של מיטב המסורת הקלאסית באינ-
טרפרטציה המוסיקלית ובקשיבות
ההדדית הקאמרית.

נוטיקה בירושלים

מאת אורי אפשטיין

סולו ונגינה משותפת של צ'לו
ופסנתר (עוזי ויזל ופנינה ולצמן)
הרכיבו את הקונצרט שבמרכזו למור-
סיקה ע"ש טארג. חלקו הראשון
כלל את הקצוות הסגנוניים הקיצו-
ניים — הקדם-קלאסי והמודרני-
הישראלי (באך ויוסף טל). החלק
השני, הביא את תולדות הביניים ה-
קלאסית (בטהובן). זאת חלוקה ה-
מתוכננת בהגיון פה מתושב עד
שהיא פוגמת בהנאה האסתטית.
תכנון כזה של עקבות-ההרכבים
ושיקולי סגנון, אינו מביא בחשבון
את טיב-ההצללות ועל כן מתעלם
מכך שצ'ללו של צ'לו יחיד, במשך
מחצית שלמה של קונצרט ולאורך
שתי יצירות רצופות, עלול להיות
מייגע, כשהגיוון האפשרי של צ'ל-
רופיי-כלים נדחה כולו למחצית ה-
שניה של התוכנית.

יצירתו של יוסף טל „מאמר“
(1973) לצ'לו סולו היא שעמדה
במרכז ההתעניינות של הערב. כפי
שניתן היה לצפות מקומפוזיטור זה,
היה הבלתי-צפוי הגורם שהטביע את
היתמו על היצירה. מוטיבים בעלי
פרופיל חד במרווחים ובכיווניהם
הניגודיים של קוויהם המלודיים וב-
מקצביהם התריפים, התחלפו עם פני-
גורציות גמישות ונינוחות יותר ב-
אופן שניתן פירוש חדש למושג
הקלאסי של מתח והרפיה, כשההר-
פיה אינה מהווה פתרון מן הסוג

יוסף טל

הניתן לציפיה מראש. עם כל ש-
היצירה מצליחה לנצל את הרגיס-
טרים של הצ'לו באופן הנאמן לרוחו
ולאפשרויותיו של הכלי, נוצרות גם
הצללות ותבניות המעוררות אסוצי-
אציות למוסיקה האלקטרונית —
אך מבלי שתתעורר ההרגשה הבלתי-
נעימה כאילו יש כאן נסיון של
אפקט מכוון בהעתקת תחומים. הש-
ראה מצד חומר צלילי שהקומפוזי-
טור מרבה לעסוק וליצור בו, עשויה
היתה לתת כאן את הדיה גם ביצירה
לכלי קונבנציונאלי, אך ללא כוונה
מודעת — אפשרות שגם היה יוסף
טל מוכן לאשר אותה בשיחה פרטית
אחרי הקונצרט.

עוזי ויזל השקיע בנגינת היצירה
של טל את כל כושר-הבנתו האינ-
טלקטואלי הרב ויכולתו הטכנית ה-
מעולה, עם מידה מרשימה של דקות
הרגשה וגם הבעה טמפרמנטאלית.
היה זה ביצוע בעל כוח שכנוע
ומרתק. נגינת הסויטה מס' 2 של

הרסיטל

מחצית 20.11.74

לצ'לו של עוזי ויזל

באולם מלי קאזמן. בתכנית: י.ס.
באך — סוויטה מס' 2 וסוויטה מס' 3
לצ'לו סולו; יוסף טל — מסה לצ'לו
סולו, בצוץ בכורה.

היודעים הקהל הישראלי והצ'לנים הישראליים (גם אלה המתגוררים והמסיירים בחו"ל כמו רפאל זומר, יהודה חנוני, עמנואל גרובר ועוד) שמצויות בספרות הישראלית לצ'לו סולו לפחות 6 יצירות (ואולי גם יותר) הניתנות לבצוע קונצרטני? את אלה ישמיע עוזי ויזל (שהוא גם פדגוג מעולה) בתוכנית הרסיטאל שלו בפתיחת השנה הבאה וגם יציג את תלמידיו, ביניהם גם כשי רונת בולטים וצ'לנים מתקדמים מאוד בערב יצירות ישראליות. ובוודאי שכדאי גם למיכאל מייסקי, אשר מסייר בעו"לם, לכלול ברפרטואר שלו יצירת-סולו או צ'לו ופסנתר, או צ'לו ותזמורת ישראלית, כדי לא רק דה"יורה, אלא גם דה"פאקטו להיחשב כסולן ישראלי. בין שתי סריטות של באך (שלצערי שמעתי רק את הראשונה, אשר נוגנה בחוש מידה צורני לגבי פרופורצית השלם ו- הפרטים בפיסוקה) ביצע עוזי ויזל ב- נגינת בכורה את יצירתו החדשה של יוסף טל לצ'לו סולו, אשר כותרתה היא

„מאמר, מסה, סיפור“. היצירה בוצעה פעמיים, שנית לאחר הפסקה, וצריך להשריש נוהג זה לגבי יצירה חדישה וגם כדאי תמיד להוסיף לה בעל פה או בכתב מלות הסבר. נדמה לי שבי שלושת פרקי היצירה הקשורים במורטיווים מאוחדים, עשויה גם אונן בלתי מאומנת של המאזין להתרשם חזק: כי אילו לפנינו וידוי של אדם ש„שתי נפשות נלחמות בקרב“, כביכול במורטיווים מקוטעים וקצרים של ספיקות בקולות בודדים ובצידם — נסיון של תשובות החלטיות והתפרצויות במירקם סמיך של קולות ובדואליזם זה של שני יסודות אלה וברקמות שונות הצומחות מתוכן, בצליליות דיסונאנטית ובלתי שכיחה במישלבים הגבוהים והנמוכים ביותר של צ'לו ובריצות של רוחות מסתוריים ואפקטים צליליים למיניהם — בדואליזם זה, נדמה לי, משמעות היצירה המעניינת הזאת, הקשה עד מאוד מבחינה טכנית.

עוזי ויזל הוציא ממנה את כל האקספרסיוויות האפשרית ומילא אותה תוכן דרמאטי רב, בצד שליטתו האינסטרומנטלית. בוודאי שמגיע לו פרס על בצוץ ראשון זה, על מעשה חלוצי זה.

אוויה ליבאמן